

LJUBEZEN LOVRETOVE SENCE

IVAN MARIJANOVIČ KORČE

Ti,» se vzbudi Jošt Pernač in strese ženo, «ali si slišala?!
— Jera, — Lovre —»
Ves poten je od groze. Drhte strmi v temo in skoro neslišno šepeče. Potem proseče:

«Jera, tak bodi no! Saj nisi klada —»

Žena se pretegne in v spanju zagodrnja. Ves dan je trdo delala na polju in zvečer je bilo še polne roke dela doma. Sicer je tudi dekla Malka res na moč pridna, ali Jera je že taka, da mora biti do zadnjega pri delu. Šele okrog enajstih je legla. Zdaj je trudna in kakor pijana in se ne more predramiti. Njeno spanje je sicer nemirno, vendar trdno in globoko.

Pernač je bolj in bolj nestrpen. Kakor je mož dolg in grčav, je le mehak in tako nežen, da samo noči lahko zaupa svojo mehkobo. Celo zdaj ga je prav za prav sram tega. Natihoma že premišljuje, da bi se premagal, se obrnil in zopet zaspal, vendar ne more. Poskusi enkrat, poskusi dvakrat, a vselej zaman. V glavi mu kljuje in tako je vroč in razgret, da niti misliti ne more prav.

Skozi polzastrito okno se prikrade mesečina v sobo in blede osvetli posamezne predmete. Preko mize in stolov šine pramen medle svetlobe na vzdano omarico in obsije zaprašeno sliko nad njo. Pernač se ozre tja in globoko vzdihne. Počasi dvigne tresočo žuljavo roko in se prekriža.

«Bog ti daj večni mir in pokoj in večna luč naj ti sveti», toplo vzdihne in skuša moliti. Ustna šepečejo pobožne besede, srce jih ne občuti. Preveč je spominov nakopičenih in pretrpki so. Zdaj, sredi noči vstajajo in ga palijo. Žgoče se ga oklepajo in prepletajo vse njegove misli... Tri sinove mu je vzela vojna. Četrti, najmlajši, Joštov zadnji up, se je bil malo pred svečnico ponesrečil v gozdu. Nastrešje na hiši je bilo slabo, pa je hotel Pernač še vse popraviti, da bi bilo Lovretu laglje, ko bi prevzel gospodarstvo. Po drči sta spravljala jelove hlode v dolino, ko ga je zgrabilo.

«Oče!» je še kriknil in divje obupno zavil oči, pa je zdrvel pod hodom navzdol. Vsega razmesarjenega je pritiralo v dolino, kjer ga je našel Pernač v zadnjih vzdihljajih. Nič si nista mogla reči oče in sin v slovo, niti besedice za ta strašni, dolgi razstanek. Samo:

«Oče!»

To je bilo Lovretovo slovo in oporoka.

Zdaj, ko gleda Pernač od mesečine ožarjeno sinovo sliko na steni, se drami trpkost z novo svežostjo v njegovem srcu. Kaj hoče mrtvi sin od njega, da ga je pravkar tako čudno obiskal?! ... Bled in prestrašen je bil prišel Lovro k njemu, kakor 'z dolgega pota je spehan stopil predenj in dahnil:

«Moj otrok! — Oče, moj otrok!»

Ko ga je hotel vprašati, kaj želi s tem, se je Jošt Pernač oznojen zavedel, da leži v postelji poleg žene.

Otrok? — Lovretov otrok? — Ne, ne, to so bile sanje! Lovretov otrok! — Kaj bi se razburjal zaradi sanj?! Kje naj bi bil Lovre vzel otroka?! ... Neumnost! —

Polagoma se je Pernač pomiril. Luno je za hip zakril oblak in v sobi je mimogrede spet zavladala popolna tema.

Na Joštovi desni je globoko, enakomerno dihala njegova žena. Stara lesena ura je škripaje tiktakala na steni. Z visokega jesena za hišo se je parkrat oglasil čuk. Na vasi je dolgočasno zategnil pes in drugi in tretji se mu je odzval. Leno cvileče lajanje se je ko krik pošasti mešalo s šumenjem brzega potoka in s šelestenjem listja po vrtu.

Skozi polodprto okno je dahnil v sobo mlačen veter in pobožal Pernača po razoranih licih. Zdelo se mu je kakor mehka, blaga roka, ki mu jo večni Dobrotnik pošilja v tolažbo. Zbegana potrtoost se je počasi jela umikati dremavi utrujenosti. Že ga je prevzemal spanec, ko se mu je nenadoma zazdelo, da čuje pritajeno stokanje. Zdaj pretrgan krik, potem spet stok — liki klici ponesrečenca.

Pernač se zdrzne, plane kvišku in prisluhne, toda ne sliši nič več. Malce posedi, nato vstane, stopi k oknu in napenja vid, da bi se razgledal po vrtu.

Tedaj zastoče in se zgane na postelji za njim:

«Križ božji, Jošt, kje pa si?! Ali slišiš?!»

Još Pernač se ozre in zagleda na postelji sedečo ženo, ki mu prestrašena širi roke naproti. V mesečini je njen obraz glinasto siv in spačen od groze.

«Jošt, ali slišiš? Nesreča se seli k nam — Kje je Malka?»

Pernaču se zdi vse kakor pošastna prikazen. Kaj hoče žena dekli? Ali je ob pamet?! ...

«Jera, ali spiš?» zadrhti proti njej in jo prime za roko.

Žena se strese, golta in ne more govoriti. Šele čez čas si opomore:

«Kam je šla Malka? Saj si jo moral — videti! V sami srajci — je šla — mimo okna — in klicala — Lovreta —»

Jošt je ves zmeden. Kakšno moč vendar ima nocojšnja noč?! ...

S hlevca se oglasi petelin. Jošt si oddahne. Kmalu se bo začelo daniti.

«Jera, ali se ti je sanjalo?»

Joštov glas je bil splašen in proseč. Pernačka skriva obraz v dlani in zaihti.

«Dolgo me je že skrbelo», stoka iz solz. «Tudi omenila sem ji že —»

«Komu? — Kaj?» strmi Pernač.

«Malki», se iztrga Jeri. «Saj veš: ženske imamo za to drugačne oči —»

Jošta spreleti zona.

«Slišiš, bolna si, Jera», rahlo prime ženo za roko. «Vročina te kuha. — Preutrudila si se — Malko pokličem, da ti skuha tavžent-rož, kajne, Jera? In bezgova listja ti prinesem. — To hladi —»

«Res,» si opomore Jera, «po Malko pojdeva —»

«Saj grem jaz», meni Jošt.

«Ne, oba pojdeva», plamteče hiti Jera in plane iz postelje. Naenkrat je zdaj živahna v kretnjah in odločna.

Med oblačenjem ji Jošt zaupa svoj privid. Pernačka se zdrzne:

«Hitiva, Jošt, morda je še čas —»

Mož skomigne z rameni. Ženino vedenje mu je nepojmljivo. Zbegan prikima in odide z ženo, ki se tako trese, da jedva drži svetilko v rokah.

V veži Pernačka prisluhne.

«Ali ni nekje zajokalo?»

«Mačke», meni Jošt, vendar se na skrivaj prekriža.

Žena odkima, še enkrat prisluhne in zavije v podstrešno sobo, kjer spi Malka. Sunkovito odpre vrata in posveti v izbo, toda deklina postelja je prazna. Jera se zgrozi in krikne. Svetilka ji zdrkne iz rok in se žvenketaje razbije na tleh.

V temi jekne Jošt:

«Jera —»

Z rokami lovi ženo in stopica, da hrešče steklene črepinje pod njegovimi okornimi škornji.

Jera jeclja:

«Ali ti nisem rekla —»

Pernač ne ve zdaj nič več.

«Nikar no, Jera», vzdihuje brez moči. Kakor v črni mreži je sredi te čudne zagonetke. «Verjemi, da si bolna», vzdihuje, a sam ne verjame svojim besedam.

«Mogoče je šla pogledat k živini», se zdajci domisli in odtava v temi po stopnicah.

«Hitiva», opominja Jera in je že zunaj.

S hlevca se spet oglasi petelinji klic. Mož in žena stopata naglo proti hlevu, toda vrata so zapahnjena. Tudi skedenj in šupa sta zaklenjena in nikjer ni duha ne sluha o živi duši.

Pernačeva se spogledata.

«Še v kozolec stopiva», pravi Jera. Jok drhti v njenem glasu.

«Kako praviš, da je dejal Lovre? ‚Moj otrok!‘ — Sveta Devica! — Že takrat sem slutila, ko ga je Bog tako nenadoma poklical k sebi —»

Jošt maje z glavo. Hoče govoriti, toda beseda obtiči v njem neizrečena. Tako gresta tiho po vrtu proti kozolcu. Na nebu že blede zvezde in vzduh je vlažen in hladen. Ob potoku, ki teče kraj vrta za kozolcem, pošumeva gosto vrbje. Vse vprek se oglašajo po vasi petelini. Križ na zvoniku se svetlika v mesečini. Daleč nekje škriplje po cesti voz.

«Jošt, ali slišiš?» postane Pernačka.

Da, zdaj je razločno slišal tudi on. Na senu, ki ga je včeraj razstlal po kozolcu, ker še ni bilo prav ostro suho, je zašumelo in čudno zastokalo.

«Skoči po luč», veli Jera. Ko se Pernač vrne, se mu šibe kolena. Tisti značilni, neoblikovani glas, s kakršnim oznanjajo zemljani svoj vstop v življenje, se izkotali iz somraka.

«Malka», kliče Jera in se opoteka ob Pernačevi strani proti senu, kjer opazi mrliško bledo mladenko. Kraj nje se zvija nebogljenče in začne vekati, ko ga ošine svetloba.

«Malka», zahrope zdajci tudi Jošt. «Malka, ali slišiš, Malka —?»
Dekle se ne gane.

«Po žensko stopi», hiti Jera in se brž loti otroka. Zavije ga za silo in začne nato buditi Malko. Kakor lastno hčer jo ljubeče boža in kliče. Ko dekle naposled odpre oči, je zbegano in prestrašeno. S slabotnim glasom dahne par besedi in začne jokati.

«Tiho, tiho,» tolaži Pernačka, «ne smeš tako —»

Potem:

«Je Lovretov?»

Malka prikima.

«Nisem marala delati sramote,» je pojasnjevala s plahim glasom, «ne rajnemu ne vam, pa sem hotela z malim vred za njim. Do smrti obupana sem prosila odpuščanja njeга in vas. — Tedaj me je prehitelo. — V bolečini sem se potem izgubila —»

«Revetica moja, kako le moreš misliti kaj takega. — Saj je naša kri. — Ves čas sem slutila —», mehko tolaži Jera.

Previdno spravijo nato otročnico v hišo.

Jošt strmi in ne more razumeti. Vsaka beseda, ki jo izgovori, mu odpade liki težko breme. Malka se blaženo nasmehne, ko čuje Pernačevo pripovedovanje.

«O vem,» pravi, «Lovre me je imel rad —»

Jera ihti. Jošt mežika in čuti vlažno toplino v očeh, ko vzdihne: «Tak to je bilo —»

Dalje ne more. Babica venomer zapored zatrjuje, da kaj takega še ni nikoli slišala in ne doživela.

«Naš bo», konča Jera in s toplim nasmehom ogleduje krepkega fantička.

Malka se ji zahvali z očmi.

Ko se vzdrami jutro, se ziblje mlada mati v snu. Kraj nje spi dete. Srečna Malka pa šepeče dragemu, kako je rešila njo in otroka njegova neumrljiva ljubezen.

Jošt sedi ob vznožju postelje in se za hip izgubi. Tedaj vidi Lovreta, kako se skloni nad otroka.

«Lovre!» plane oče kvišku, toda sina ni. Le solnčni žarek poljublja rdeča lica Pernačevega vnučka ...

G R E H

V S A K D A N J A T R A G E D I J A V Š E Š T I H S C E N A H
A N G E L O C E R K V E N I K

V. S C E N A.

Dejanje se vrši takoj za četrto sliko v posebni sobi restavracije. Dokler traja scena, je skoraj ves čas slišati godbo.

Vstopita žena in Ljubimec. Žena ima preko glave črn pajčolan. Vsa upehana sede v fotelj.

Ž e n a (si odgrne pajčolan; tiho): Moj bog, moj bog!

L j u b i m e c (gre k vratom in jih odpre; govori pri vratih): Prosim, natak, prinesite vina! (Se vrne k ženi.)

Ž e n a: Zdaj sva sama! Povej, kaj hočeš, kaj zahtevaš od mene?

L j u b i m e c (sede): Natanko veš, kaj hočem. Tebe hočem in denarja hočem! Hočem pa še nekaj drugega!

Ž e n a (glas se ji trese): Kaj še, kaj še?

L j u b i m e c: Tvoj mož mora umreti.

Ž e n a (se dvigne; z rokami nekaj pahne od sebe, kakor bi hotela pregnati nelepo misel): Umreti mora? (Krčevito): Ne, ne! Ne sme! Ne sme umreti! Nikdar ne sme umreti.

L j u b i m e c: Kmalu mora umreti, prav kmalu!

(Natakar potrka na vrata; Ljubimec se hitro dvigne, stopi k vhodu, odpre vrata, vzame buteljko in dve čaši ter nese vse na mizo.) Pij!